

УДК 373:091.12:005.963 (73)

А.В. КОТОВА

ОСНОВНІ МОДЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ США

У статті проаналізовано основні моделі підвищення кваліфікації вчителів США. Установлено, що підвищити власну кваліфікацію вчителі можуть: на традиційних курсах під керівництвом фахівців; за допомогою спеціальних сайтів під керівництвом місцевих координаторів у школах або спеціальних ресурсних центрах; шляхом самоосвіти.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, вчителі, США.

Відомо, що вчитель відіграє ключову роль у процесі навчання, адже від його спроможності зацікавити учнів, доступно пояснити навчальний матеріал, знайти індивідуальний підхід до кожної дитини залежить рівень освіти майбутнього покоління. Саме тому питанню підвищення кваліфікації вчителів в Україні приділяється багато уваги. Разом з тим, для подальшого вдосконалення вітчизняної системи післядипломної освіти вчителів доцільно вивчати та творчо впроваджувати у вітчизняний освітній простір ідеї зарубіжних колег.

Слід зазначити, що в науковій літературі вже висвітлювалися деякі аспекти організації післядипломної освіти вчителів у різних країнах. Так, Р. Баскаєв вивчав моделі підвищення кваліфікації вчителів в Аргентині. В. Гаргай аналізував підходи до підвищення кваліфікації вчителів у США. К. Бабкіна і О. Матієнко досліджували досвід з цього питання у Франції. Н. Мукан представлено систему підвищення кваліфікації в Англії. Однак аналіз педагогічної літератури засвідчує, що в ній недостатньо висвітлено основні моделі підвищення кваліфікації вчителів США.

Отже, *метою статті* є висвітлення особливостей підвищення кваліфікації вчителів у США з метою творчого використання цього досвіду в Україні.

На основі аналізу наукової літератури встановлено, що підвищенню кваліфікації вчителів середніх закладів освіти у США приділяється значна увага, адже саме від майстерності вчителя, знання ним методики викладання та вікових особливостей дитини залежить якість освіти в країні.

Система підвищення кваліфікації вчителів США базується на таких принципах, як:

- безперервність післядипломної освіти і відповідність програмного матеріалу рівню та потребам окремого педагога;
- можливість застосувати отримані під час проходження курсу підвищення кваліфікації знання на практиці;
- постійна співпраця вчителів, обмін досвідом між колегами, під час якого вчителями створюються нові методичні матеріали та оцінюється ефективність курсу підвищення кваліфікації [5].

У ході наукового пошуку встановлено, що на сьогодні вчителі середніх шкіл США мають вибір щодо шляху підвищення власної кваліфікації. Зокрема, вони можуть обрати:

- традиційні курси з підвищення кваліфікації;
- післядипломну освіту за допомогою інформаційних технологій;
- самоосвіту.

Так, традиційні курси підвищення кваліфікації вчителів, як правило, включають у себе семінари й спеціальні сесії та концентрують увагу на донесенні до вчителів нових концепцій і демонстрації нових методик навчання. До переваг такої моделі підвищення кваліфікації можна зарахувати:

- демонстрацію вчителям нових ідей щодо викладання навчальної дисципліни;
- поширення знань та рекомендацій щодо методики викладання серед учителів штату або регіону;
- формування в учителів навичок роботи з комп'ютером за спеціальними програмами, що сприяють підвищенню їхньої кваліфікації;
- підготовку нових висококваліфікованих коучерів, які надалі працюють з учителями в напрямі підвищення їхньої кваліфікації [6].

Як встановлено, в США функціонує кілька організацій, на базі яких вчителі можуть пройти стандартний курс підвищення кваліфікації, а саме:

- Американська федерація вчителів;
- агентства освіти США;
- Новий учительський центр;
- школи підвищення кваліфікації вчителів.

Зазначимо, що курс підвищення кваліфікації на базі Американської федерації вчителів реалізується за допомогою спеціальних сайтів у робочий час. На базі агентств освіти США вчителі можуть отримати від спеціалістів професійні консультації та дієву допомогу в їхній професійній діяльності [1; 2].

Діяльність Нового учительського центру спрямована на роботу з різними категоріями вчителів. Так, на базі цієї некомерційної організації існують окремо курси підвищення кваліфікації як для вчителів-початківців, так і для менторів, які працюють з іншими вчителями. Під час роботи з молодими вчителями велика увага приділяється формуванню в них умінь та навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності, їх ознайомленню з фасилітуючими методиками викладання, наданню інструкцій і рекомендацій щодо здійснення контролю за діяльністю учнів, аналізу їх роботи. Робота з менторами спрямована на вивчення психології поведінки учнів і педагогів, обговорення шляхів адаптації вчителів до професійної діяльності, створення сприятливих умов для праці в школі [7].

Як і в Новому учительському центрі, в школах підвищення кваліфікації існують різні програми роботи як з учителями-початківцями, так і з уже досвідченими педагогами. Роботу з молодими педагогами співробітники цієї організації спрямовують на адаптацію молодих вчителів до роботи в шко-

лі, проведення семінарів, у яких беруть участь як молоді спеціалісти, так і вже зрілі педагоги, проводять курс красномовства, сприяють створенню та закріпленню професійних зв'язків між вчителями різних шкіл [4].

Разом з цим, ці традиційні курси підвищення кваліфікації вчителів мають і певні недоліки, до яких можна віднести технічний підхід, який не передбачає врахування індивідуальних особливостей особистості та її професійних потреб. Як правило, на таких курсах вчитель виступає в ролі пасивного отримувача інформації, який надалі буде впроваджувати в класі ті методики й підходи до навчання, що були запропоновані йому під час вивчення курсів. Ще одним серйозним недоліком цієї моделі є те, що організатори курсів не мають на меті зацікавити шкільних педагогів у більш ґрунтовному підвищенні власної кваліфікації, що спричиняє прояви формального підходу до вирішення цього питання.

Альтернативним шляхом є підвищення кваліфікації вчителів за допомогою інформаційних технологій, що базуються на роботі спеціальних сайтів. Курс підвищення кваліфікації у цьому випадку педагог проходить під керівництвом місцевих координаторів у школах або спеціальних ресурсних центрах. Цей курс, як правило, спрямовано на вирішення окремих педагогічних проблем, які виникають у процесі професійної діяльності педагогів.

До переваг підвищення кваліфікації вчителів за допомогою інформаційних технологій можна зарахувати:

- можливість проходження курсу на робочому місці;
- професійне спілкування з вчителями інших штатів країни в режимі он-лайн, що дає змогу обмінюватися досвідом роботи й методичними напрацюваннями;
- надання вчителям знань, умінь і навичок щодо використання новітніх технологій на уроках;
- зв'язок курсу підвищення кваліфікації з навчальним планом школи;
- індивідуальний підхід до кожного вчителя [6].

Під час проведення дослідження встановлено, що для функціонування такого курсу підвищення кваліфікації відділами освіти шкільних округів, університетами, спеціальними фондами та професійними організаціями розробляються спеціальні підкасти, веб-семінари, онлайн-курси й мультимедійні програми, які забезпечують професійний розвиток вчителів [3, с. 302].

Особливого значення така модель підвищення кваліфікації набуває для віддалених районів США, бо вона дає вчителям змогу отримувати якісну післядипломну освіту, не залишаючи робоче місце.

Крім того, в США існує курс підвищення кваліфікації, ключовим компонентом якого є самоосвіта педагогів. У цьому випадку вчителі самостійно розробляють нові методичні рекомендації, перевіряють їх дієвість на практиці та діляться ними зі своїми колегами. Як правило, власні методичні напрацювання вчителі завантажують на спеціальні сайти або на вла-

сну сторінку в Інтернеті, що сприяє поширенню нових підходів до викладання навчальних дисциплін та обговоренню їх дієвості на практиці [8].

До переваг курсу підвищення кваліфікації, який базується на самоосвіті, належать такі:

- цей підхід до власного професійного розвитку сприяє прагненню до фахового самовдосконалення, зокрема накопичення нових професійних знань;
- сайти, на яких представлено методичні розробки цих вчителів, сприяють обміну досвідом між колегами, отриманню молодими вчителями консультацій у більш досвідчених колег;
- створення онлайн-співтовариств учителів забезпечує підтримку професійного розвитку вчителів з різних навчальних дисциплін [6].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що в США існують різні підходи до підвищення кваліфікації вчителів. Можливість вибору вчителем програм, які найбільше відповідають його власним потребам та інтересам, робить підвищення кваліфікації для вчителів більш дієвим. Шкільні педагоги активно беруть участь у підвищенні власного професійного рівня, засвоюючи нові підходи до викладання та обмінюючись досвідом із іншими колегами. Вважаємо, що розробка та впровадження в практику альтернативних моделей підвищення кваліфікації вчителів в Україні також сприяла б інтенсифікації їхньої післядипломної освіти.

У майбутньому плануємо більш детально висвітлити діяльність державних установ і громадських організацій у процесі організації підвищення кваліфікації вчителів США.

Список використаної літератури

1. American Federation of Teachers: Professional Development and Instructional Resources [Electronic Recourse]. – Mode of access: <http://www.aft.org/issues/standards/profdev.cfm>. – [accessed 18 September 2013].
2. Educational agencies offering vocational education programs : Local advisory committees [Electronic Recourse] – Advice on current job needs: RCW 28A.150.500 – Washington : Washington State legislature, 1991. – Mode of access: <http://apps.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=28A.150.500>. – [accessed 18 September 2013].
3. Fisher J.B. Effects of a Computerized Professional Development Program on Teacher and Student Outcomes / J.B. Fisher, J.B. Schumaker, J. Culbertson, D.D. Deshler // Journal of Teacher Education. – Volume 61. – Issue 4. – 2010. – P. 302–312.
4. Fulton K. Induction Into Learning Communities: the site of National Commission on Teaching and American Future [Electronic resources] / K. Fulton, I. Yoon, C. Lee. – Washington, 2005. – Mode of access: <http://nctaf.org/?s=induction+into+learning+&x=0&y=0>. – [accessed 18 September 2013].
5. Guinsburg M. Teacher Professional Development / M. Guinsburg. – Washington : USAID, 2008. – 24 p.
6. Hooker M. Models and Best Practices in Teacher Professional Development [Electronic resource] / M. Hooker. – Mode of access: http://www.gesci.org/old/files/docman/Teacher_Professional_Development_Models.pdf. – [accessed 18 September 2013].
7. Induction Program Development: the site of New Teacher Center: San Jose. – Режим доступу [Electronic resources]. – Mode of access: <http://www.newteachercenter.org/induction-programs/new-teacher-induction>.

8. Lock J. A New Image: Online Communities to Facilitate Teacher Professional Development / J. Lock // Journal of Technology and Teacher Education. – Volume 14. – Issue 4. – 2006. – P. 663–678.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2013.

Котова А.В. Основные модели повышения квалификации учителей США

В статье проанализированы основные подходы к повышению квалификации учителей США. Установлено, что повысить собственную квалификацию учителя могут: на традиционных курсах под руководством специалистов; при помощи специальных сайтов под руководством местных координаторов в школах или специальных ресурсных центров; путем самообразования.

Ключевые слова: *повышение квалификации, учителя, США.*

Kotova A. The basic models of the USA Teachers' Professional Development

On the basis of scientific literature it is defined that to the problem of the USA teachers' professional development is given serious attention in the country. It is found that in the USA there are different approaches to the professional development: with the help of traditional courses, informational technologies and self-education.

It is found that on traditional courses there is a centralized approach that includes special seminars and sessions. Such a model concentrates its efforts on new conceptions and demonstration of new methods of teaching. The advantages of such a model are the demonstration to teachers' new models of teaching, the widening of knowledge and recommendation for new methods of teaching, the preparation of new professional coaches. It is established that there are several organizations where teachers can receive traditional course: American federation of teachers, US educational agencies, New teacher center, Professional development schools.

Also teachers can improve their qualification with the help of informational technologies. In this case the professional development course is performed by local coordinators at schools or special resource centers. This course is directed to the solution of particular pedagogical problems that emerge in their professional activity. The advantages of such a model are the possibility to have this courses at a working place, professional communication with teachers of other districts, the demonstration how to work with information technologies. Especial significance this model has for distant districts of the country.

The third way of teachers' professional development is performed to the self-education where teachers develop new methodical recommendations, check their effectiveness, and share them with other colleges. New methodical recommendations are downloaded to special sites in the Internet that favors its widening among other teachers. This allows improving self-development. Special sites spread new information and new interesting methods of teaching. The creation of online society contributes to the maintenance of teachers' professional development of different subjects.

Key words: *professional development, teachers, USA.*